

Szerkesztőségi iroda:

Rimaszombat, Rimasor 25. sz. a. — Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés.

Bérmentetlen levelek nem fogadtatnak el.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN HÉT VASÁRNAPJÁN.

Kiadó-hivatal:

R-szombat, Losonci-utca 24. sz. **Rábely Miklós** könyvnyomdájában. — Ide intézendők a kiadóhivatalt illető előfizetési pénz-, hirdetés-, nyiltér- és felszámolások.

Hirdetési díj:

Egy négy hasábos petítor térfogata 5 kr.
Bélyegdíj: minden beiktatás után 30 kr.

Nyiltér:

Egy sor 20

Előfizetéseket elfogad: A „Gömör-Kishont“ kiadó-hivatala Rimaszombat Losonci-utca 24. sz., nemkülönben minden hazai postahivatal. Az előfizetéseket legcélszerűbben postautalvány útján eszközölhetők. — **Hirdetéseket** csupán a kiadó-hivatal vesz fel.

Az uzsora és káros hitelügyletekről.

Az 1883-ik évi s az uzsora és káros hitelügyletekről szóló törvényezik folyó évi jul. 1-ével lép életbe.

Mit akar a törvényezik?

Orvosolni a legerterjedtebb, a népre vagyoni- és szellemileg a legveszedelmesebben ható társadalmi bajok egyikét, az iszákosságot s az ebből folyó elszegényedést, melynek szomorú emlékeire — különösen falun — lépten-nyomon találhatunk s a melyek néma és esdeklő ajkakkal utontútfélen beszélnek hozzánk szívrepesztő hangokon.

Menj végig egy utcán, tekints be az egyes udvarokba; nézd meg a düledező gazdasági épületeket, az elpusztult kerítést, a viharok ki nem igazított nyomait a háztetőkön; vagy ha képes vagy legyőzni az undort, mit rendetlenség és büzhödt levegő ébreszt benned: tekints be a nyomorult viskókba; nézd körül a sápadt, beteges, éhségtől elcsigázott arcokat, melyek bágyadtan fordulnak feléd a mint a küszöbre lépsz. — meg fogsz ijedni bizonyosan a nyomortól, mely egész meztelenségében, szemérmetlenül tekint reád. — S hogy a nyomasztó érzéstől megszabadulj: sietsz az Isten házába, hiszen most hangzott el ércnyelvének hívó szövege, imádkozásban keresni gyógyírt fájdó lelkedre.

S mit fogsz itt találni? Imádkozókat itt-ott, ürespadokat mindenütt.

Talán a lelkész ellen van kifogásuk, kit a felsőbb egyházi hatóság reájuk octroyalt? vagy ennek beszéde nem üti meg a kellő mértéket? vagy pedig az uraság és előjáróság nem mutatnak jó példát?

De hiszen a lelkész egyhangulag választották meg, ismervén gyerekkorától fogva; beszédének minden igéi a tiszta erkölcsi élet elveit hirdetik, eléd tárják azon kötelességeket, melyek minden embert, mint hazafit, polgárt s családfőt illetnek; előadása kifogástalan s nem egy szembe gyűjt könyvespépet, ha a krisztusi önfeláldozásról szól — s a figyelmes hallgató arcán ott dereng egy boldogító önelhatározás, mely felemeli a halandót. — Az uraságban sincs hiba, mert hiszen egész családjával ott van a templomban, hallgatva az isten szolgájának tanításait; az előjáróságot sem lehet eltiltani, mert hiszen tisztas ósz hajjal ott ülnek egy-

től-egyig a számokra kijelölt s tiszteletet ébresztő padokon.

De a legnagyobb rész hol van?

Ne türelmetlenkedjél, mindjárt meg fogod látni. — Lépj csak ki az utcára, látod azt a férfit, ki szakajtó-kosárban visz valamit, míg utána kérve, sirva siet felesége, kinek kötevényé 3 rongybaburkolt kis gyermek csimpeszkedik segítve édesanyjúnak a — sirásban.

Ha a kosárba tekintenél, megláthatnád, hogy csaknem tele van tiszta, aransárga buzaszemekkel. Talán az utolsó a szegény háznál, melylyel még egy-két napig eltengődhetne a család; — de a családfő vakszenvedélye oda viszi, hol elnyeli az aljas birvágy, melynek malmán már annyi jölétet, annyi boldogságot örölt el az emberbe szoritott állati szenvedély.

Ez is oda siet, ezt is egy maró daemon üzi, nem hallgatva a síró gyermekek, az esdeklő nő szavaira, kikre talán holnap vagy holnapután az éhenhalás vár.

Jer! kövessük lépteit s meg fogjuk találni azokat, kiket a templomban hasztanul kerestünk, s a kiknek házatája csupa rendetlenség, a kiknek udvarát felverte a gyom s hajlékukban büzhödt a lég, — keblükben még ennél is romlottabb szív dobog.

Ime itt vagyunk, hallhatod a zajt, a rohadt beszédekből megítélheted a társaságot, mely itt az iszákosságnak áldozik, míg családjuk tagjai fületlen szobákban töltik a telet, itt pedig működik a duplakréta.

És ez sok helyt van így, szerencse hol másképen van.

E visszaélések ellen gondoskodik óvszerekről a fentebbi törvényezik s az alább közölt szabályrendelet. Csakhogy míg azokat kemény büntetéssel sújtja, kik mások szenvedélyét, könnyelműségét saját vagyonosodásuk forrása gyanánt használva fel azok anyagi és szellemi megrontására törnek; addig a könnyelműekre, mert az ember politikailag és erkölcsileg szabad lény, — figyelmét nem terjesztette ki; — mert ekkor ki kellett volna mondania, hogy a ki férfi korában könnyelműséget követ el, mely nemesak saját, de a hozzátartozók jölétét is veszélyezteti, — gyámság alá helyezendő.

Ezt pedig nem tehetette még most, de méltán megkövetelheti, hogy tegye meg a művelt, az embernek, a családfőnek valódi hivatását átértő s átérző társadalom.

Alakítsunk községenkint felügyelő bizottságokat, melyeknek tagjaivá válasszuk be azokat, kik istentisztelek, emberszeretők, kiknek keblében tiszta lelkiismeret mellett érző szív dobog, — és a kik megmutatták mint családfők, hogy nem aljas szenvedély vezeti őket, de az ember legszentebb hivatását átértve, kitartó buzgalommal saját maguk s hozzátartozók jölétén munkálkodnak, nem feledve el azt sem, a mivel saját hazájuknak és Istenüknek tartoznak. — Ezek azután figyelemmel kísérhetik azokat, kik elbotolnak mielőtt a szenvedély, mit az aljas birvágy csak éleszt, hatalmukba keritené őket; eléje állanak az eltévelyedettnék s fülébe dörgik: eddig és ne tovább! Ha pedig ez sem használna, helyezék a nő s a gyermekek érdekében gyámság alá az illetőt.

De hiszen ez az emberi szabadságnak a leg-rutabb arezulesapása mondják sokan; a költői képzelet szüleménye, — ha ugyan van ilyen benne, — állítják még többen; kivihetetlen, kiáltja a legtöbb.

Sem egyik, sem másik. Szabadság csak szabadon gondolkodó főt, kötelesség tudó, becsületes szívet illet meg; a ki pedig saját szenvedélyének magát bármily okból rabszolgájává lenni engedte: önként mondott le a szabadságról s így joggal nem illeti őt, annyival inkább, mert ez által nemesak magát, de hozzátartozóit is megrontja.

Ha ezt nem tekintették ez előtt 2500 esztendővel lealázónak az összes emberiségre oly városban, melybe az összes ismert világ hordta kincseit: nem lehet szégyenhez Magyarországon sem, melyből annyi temérdek kincs vándorol ki, — azokra, kik kötelességeiket átérezvén, azokat szívvel lélekkel lelkiismeretesen teljesíteni igyekeznek.

Videant consules!

Csatlós B.

A bécsi „Allgemeine Versorgungs-Anstalt“-ról.

A Kézsmárkon megjelenő „Karpathen-Post“ f. évi 14. számában ezeket írja:

Már 58 éve, hogy az „Erste österreichische Sparkas-

TÁRCSA.

Gyermek-bál.

(Rimaszombat, 1883. ápril 7.)

Minden évszázaknak meg van a maga öröme. Meg van a felnőttek, meg van a gyermekek számára az örömnék s vidágnak ideje. Ezen utóbbiaknak adott pedig a sors legtöbbit az örömből. De azért ne irigyeljük tőlük mi nagyobak, mert hiszen a gyermek kora ugyanis az aggodalmaktól szabad kor, az örömök kora. Nem is szokta a gyermek felesérelni s eltévesztetni, hogy megölje magát akkor komoly dologgal, mikor különösen kínálkozik a vigságra alkalom.

Nálunk szokás szerint a farsangot követő körülbelül hét-nyolc hetnyi idő, mely alkalmat ad a gyermekeknek arra, hogy kellő felügyelet s rendszeresen vezetett tanítás mellett farsangi örömet találjanak a tánciskolában.

Zsembery bácsi veterán mester már abban, hogy a gyermek az ő tánciskoláját legkevésbé se találja unalmasnak és elidegenítőnek, sőt inkább, hogy az előtte minél kellemesebb legyen: szóval ő tapintatos és körültekintő vezetője az orchestrára való előkészítésnek, készséggel adja magát minden gyermek az ő vezetése alá; örül, ha előtte minél előbb megjelenhet s nála minél több időt tölthet, fülében van nemesak nappal, de legtöbbit még éjjel is ott cseng a „balanse.“ „turdame“ ütemszerűen mondott kommando. Ez a hang az, mely képes mindegyiknél varázserővel hatni, hogy még a vizsgánál uralkodni szokott félelem hidegségét is eloszlassa: vagy is akarám mondani, hogy a táncpróbára mindenki a legnagyobb tüzzel elkészüljön.

Tánc, próbából — ezt kimondani is mily öröm, de benne résztvenni a gyermeknek a boldogság netovábbja, fellépni az első bálban nemesak gyermeket, hanem még igen sok szülét is extasisba ragad. Itt érzi a gyermek kicsiny létére magát először nagygnak, a szüle itt látja kis

gyermekét először a nagyok sorába lépni: ez mindenestre olyan állapot, melyet mindenki csak egyszer ér el életében. Megis is van rá minden készület. Nem szokott sem a gyermeknek a táncpróba iránti hajlama, sem pedig a szüléknek erre megkívántató áldozatkészsége hiányozni, a mi miatt ez a legelvezetesebb szórakozás ne válhatnék.

Az volna még szép, ha egy ily gyermek-bál, táncpróba nem sikerülne nálunk, hol az már annyi éven keresztül mindég meghozta a kívánt eredményt; öregeket, — értem a szüléket — fiatalokat egyformán kielégített.

Ugy volt ez most is. Meghozta Zsembery bácsinak azt is, a mit a véletlen irigy sors minap majd kiröpített füstalakban a táncterem ablakain: de ha nem annyira pénzben is, legalább sikerben nyújtott neki gazdag kárpótlást.

De menjünk a terembe! Most már be lehet menni a füstől. Hát, ki gondol itt füstre? Tűz van itt. Igen a gyermek kedvben; a füstnek csak piszkos nyomai nyujtónak még a falakon, de ez sem idegenít senkit sem a teremtől. Mindenki csak kicsinyére néz, nem a falakra, de lesz ez is miből kifestetni. Ott nyüzög az ifju sereg, mint valami hangyaboly. Fárad és izzad, de azért nem lankad, ha még kell, meg is ujrzza. Fürkészve keresi az anya gyermekét, ha eltalálta tévesztetni szeme elől, hogy újra figyelemmel tartsa, de több, hogy benne gyönyörködjék; nem veszi le róla szeméit egy percig sem, örül gyermeke első fellépésének.

De haladjunk! Ott egy szöke bimbó ártatlan mosolyal közeledik felénk, — mesterének díszretére legyen mondva: ügyesen, előírás szerint csinálja a hórak kedvtelését; amott a kis barna fogadja örömmel a meghívást, készséggel repül, — eltűnik a mozgó táborban, majd körülfordulva, a mennyit a mama tanácsosnak lát, ölében, mellette keres pihenést; a szelíd kis bárány megizzadt, anyja édesdeden törülgeti gyöngyöző homlokát; a papa öröme pedig csak az arezon mutatkozik; szótlanul néz, vagy csak igen keveset beszél: mosolygás az egész öröme; látszik, hogy valami árnyék is homályosítja

areza derűltségét. Könnyen kimagyarázni nem lehet: miféle aggály vegyülhet itt öröme közé, a hol az igazi öröm ütötte fel sátrát — mert a gyermekek örömet tartják az igazak örömeinek — és mégis, mégis, ha jól megnézzük, igazunk van, midőn úgy vesszük észre, hogy a papa — vagy nem hibázunk, ha azt mondjuk is: a papák — öröme egy-egy percze megszűnik. Rejtély volna előttünk ez az egész dolog, ha lélektanilag nem igyekeznénk magunknak magyarázatot adni, mert másképp egészen megfoghatatlan volna, hogy midőn előtte ott van szívének öröme, — a gyermek, felöltözött izléssel, anyagi kiállításban és mégsem tudja areza derűltségét fentartani. Ugy látszik némelykor, mintha számítana valamit magában. Talán azt, hogy hányan vannak a táncpróbán? Korántsem. Vagy azt, hogy hány óra jut még az alvásra, ha három órakor megy haza? Erre még kevésbé gondol. Már magam sem tudtam volna kitalálni, hogy vajjon min járhatja az esztét oly komolyan, ha mellettem álló barátom segítségül nem hívom megfejteni a papa mély gondolkozását.

— Hiszen azt igen egyszerűen meg lehet érteni, világosít fel — lakonikus rövidséggel. Azt számítja, hogy ezen első fellépéstől az utolsóig körülbelül hány évben kell még gyermeke számára megnyitni tárczáját.

— Na, már ez méltó az aggodalomra, ha úgy van, — jegyzem meg, mert a gyermek alig töltötte még be a hetedik, nyolcadik évét és megnyitni a tárczát az előre kiírt hatlan évig, s az évek növekedésével lépést tartani a kiadásban: a caputot ez a capitális méltán zavarba hozza.

Jelt adnak a szünetre. Megszűnik a társas tánc. Következik a szülő. Ügyesen eljárá a kis fúrge. Van is öröm, megkapja azonnal jutalmát: esőket nyom a mama homlokára. Rendre következik az idegentánc: egyikben sem hagyja a virtuosa egymást legyőzni; de nem marad el a jutalom sem, testvér, rokon mind díszrettel veszik körül a kis ballerint.

Már éjjelután háromra jár az idő, de azért az ifju sereg még nem álmos, nem is nagyon fáradt: folytatja a táncot

sa" Bécsben a fentebbi czég alatt öt intézményt léptetett életbe, mely czélul tűzte minden belépőnek agg korára — az érdektársak elhalálozásával bekövetkező öröklés folytán — egész 500 frig terjedő évi járadékot biztosítani. A „Sparkassa” világosan megígérte, hogy e vállalatból semmi hasznot nem akar. Ez volt az első hazugság, melyet senki nem vonhat kétségbe, ki a Gráczban megjelenő, a bécsi „Allgemeine Versorgungs-anstalt” érdekelte feleinek egyesületi lapjában azt olvasta.

Az „igéretnek” volt hatása. Több mint kétszáz ezer részvényes lépett be, kik mintegy 24 milliónyi vagyont hordtak össze. Az emberek, kik betételeiket jobbra keservesen gyűjtögettek, nagyobbreszt elhaltak, a többi jogosultak oly összegeket kaptak végkielégítésül, melyeket méltán „krajczáros osztaléknak” lehet nevezni. A „Sparkassa” eljárása nyilvánvalóvá lett. Rokos J. urnak (Gráczban) lehet köszönni, ki ez ügyben az érdekelte felek védelmére kelt.

A „Sparkassa” reformot ígért. Amint azonban a szép szavakat be kellett váltani, kiűnt, hogy nem akar egyebet, mint hogy a járadékra jogosítottak kihalásával a többnyire szegényebb osztály által befizetett vagyomból a maradék 16 millió forintot magának biztosítsa.

Nem marad egyéb hátra, mint a magas kormányhoz folyamodni a törvényes utalomért. Önmaga iránti kötelessége tehát minden a „Versorgungs-Anstalt” érdekelte részvényesnek azon óváshoz (Protest) járulni, melyet a Gráczban lakó s a bécsi „All. Versorgungs-Anstalt” érdekelte feleinek egyesülete a kormányhoz fölterjeszt. E hozzájárulással nincs semmi költség vagy kötelezettség összekötve, s a nyilatkozatra bélégre sincs szükség.

A nyilatkozat ekkép írássék: „Alólrott a bécsi Versorgungs-Anstalt érdekelte feleinek grázi egyesület óváshoz csatlakozik” (Der („Die) Untereichnete tritt dem Protest des Vereines der Interessenten der Wiener Versorgungs-Anstalt in Graz bei.)

Ily nyilatkozatokat elfogad:

J. Rokos in Graz, Hilmerteichgasse Nr. 161' és az Elbe-Zeitung szerkesztősege.

E czikk közlésével egyszersmind méltó esodálkozásunkat fejezzük ki a fölött, hogy a bécsi „Versorgungs-Anstalt” ezen üzelmére országos lapjaink nem figyelmeztetik a hazai közönséget, holott tudva van, hogy nálunk is számosan érdekeltek ez ügyben. Hát nagy Magyarországon nincs, ki az ily érdekek felett örökődik? Sajnos, hogy idegen lapok útján kell értesülnünk arról, mit készítenek elő számunkra a jó bécsiek s az érdekelte felek kénytelenek óvás nyilatkozatukkal Gráczhoz fordulni.

A „Karpathen-Post” hozzáteszi, hogy az érdekelte felek semmi esetre se hagyják abba, hanem ha másképp nem — a grázi óváshoz tömegesen csatlakozzanak, vagy pedig a magyarországi hazai kormányunknál kéressenek együttesen védelmet, illetőleg általa az osztrák kormánytól tegyék meg a szükséges lépéseket. Ha a magyarországi névjegyzéke összeállítható, körlevél útján lesznek a közös actióra felhívandók. Kell azonban, hogy legyen, a ki a kezdeményezést kezébe ragadja.

Félévi jelentés.

A közigazgatási bizottságban képviselt közigazgatási ágak előadójának havi jelentése nyomán.

VI. A központi fogházak állapotáról a kir. ügyész havi jelentéseinek nyomán.

A rimaszombati kir. ügyészség felügyelete alatt álló fogházak változást nem szenvedtek, a fegyelem rendes, az élelmezés kifogástalan, az egészségi állapot kedvező volt.

A fogház-örök közül Báthy Benjámin elhalt; Tuba Bálint hivatalosolgává nevezetett ki; ezek helyeire Krancz István tartalékos katoná, volt főispáni huszár és Gyürke András póttartalékos volt megyei hajdu nevezetett ki.

Rabtartási ezimen kiadatott Rimaszombatban 1375 frt 25⁷⁵/₁₀₀ kr. Pelsüczön 552 frt 87⁹⁹/₁₀₀ kr. költség térítmeny bevetetett 251 frt 62 kr.

Rabmunka keresmény ezimen érdembe hozott 42 frt 50 kr; díjtalan házi munkára felhasználtott Rimaszombatban 3715. Pelsüczön 1770 rabnapszám, ez utóbbiból 404 napszám a kosárkötésnél.

A rablétszám jelesül Rimaszombatban vizsgálat alá vétetett 14 fi 3 nő szaporodott a félév folytán 37 fi 1 nő

vel, fogyott 40 fi 9 nővel, 1883-ra vizsgálat átvétetik 83 fi; elítelt átvétetik 30 fi 5 nő, a félév folytán szaporodásba vétetett 112 fi 16 nő, fogyatékba hozott ellenben 104 fi 17 nő, 1884-ra elítelt átvétetik 38 fi 4 nő; Pelsüczön vizsgálat alatti átvétetik 3 fi, elbocsátatott vagy büntetésbe ment át 2 fi 4 nő ezek száma szaporodott 38 fi 4 nővel, fogyott ellenben 44 fi 5 nővel és így 1883-ra elítelt átvétetik 24 fi 3 nő egészségre rab.

Julius havában 26 rab Kassára; september havában 3 Liptóvárra, 1 nő Máriastrára, 4 ismét Kassára; november havában Illavára 1, Máriastrára 1 fegyencz, decemberben pedig 3 Munkácsra, 5 Kassára szállítottott.

A rabélelmezési szerződés december 31 ével lejáradó levén, eleve közhírre tett árlejtés útján Diekmann Herman vállalkozóval új szerződés kötötett 14⁶⁹/₁₀₀ kr. adag egységi árban.

A fogházak a felügyelő-bizottság bizottsága által megvizsgáltattak; a vizsgálat eredménye kielégítő volt — bővebben a megyei főorvos jelentése emlékezik.

A rozsnói kir. járásbírósnál mult évről behozott 6 fi — szaporodott a létszám 99 fi 14 nővel, fogyott 93 fi 14 nővel, vizsgálat alatt vagy büntetésben letartóztatva maradt 9 fi 1 nő. Ezek rabtartási költségére kiadás elszámoltatott 93 frt 41 kr. térítmeny bevitelbe hozott 20 frt 02 kr. az állam által fedezendő követelésben maradt 73 frt 39 kr.

A nagyrőcezi kir. járásbírósnál áthozott 1 nő, szaporodott 26 fi 5 nő, fogyott 26 fi 5 nő — átvitetik a következő félévre 1 nő. Ezek élelmezésére kiadatott 66 frt 71⁴⁷/₁₀₀ kr; költség térítmeny befolyt 27 frt 82 kr; az állampénztár terhére maradt követelésben 38 frt 89⁴⁷/₁₀₀ kr.

A tornallvai kir. járásbírósnál 2 fi rabhoz járalt a félév folytán 51 fi és 13 nő; 5 fi és 1 nő. Rabtartási költség elszámoltatik 50 frt 84⁷³/₁₀₀ kr, mely összeg mivel-hogy térítmeny nem folyt be, egészen az állampénztár terhére esik.

A rimaszécsi kir. járásbírósnál 1 fi és 3 nő szaporodott 42 fi 12 nővel s miután 44 fi 15 nő elbocsátott a következő félévre átvitel nem történik. Rabtartás ezimen kiadatott 3 frt 81¹/₂ kr, térítmeny bevetetett 5 frt 20 kr, e szerint 2 frt 01¹/₂ kr. régibb tartozás rovására számítandó folyt be.

VII. A megyei tisztii ügyész hatáskörében.

Semmi említésre méltó nem történt. Az ingóság hiányában ingatlanokra vezetendő végrehajtás útján behajtandó adóhátralékok iránt, a szükséges birói intézkedések minden akadály nélkül megtétettek. Nehány esetben birói árverés előtt a tartozási összeg kielégítettett; több esetben az ügy a birói árverésen eladott birtok vételárának felosztásával jegyeztetett be. Valamennyi követelés telekkönyvi bekebléssel biztosítottott.

VIII. Árva és gyámhatósági ügyek.

A gyámhatóság ügykörében a lefolyt félév alatt oly körülmény, mely akár az ügymenetet, akár az árvagyony kezelést akadályozta volna, nem fordult elő.

Az ügyforgalom emelkedett és erre befolyással volt a Tornamegyéből átkebelezett hét községgel ezen árvagyony és gondnokhatóság felügyelthe alá jutott 482 árva és gondnokolt ügyének rendezése, valamint a nmsgu kir. belügyminiszteriumnak ismeretes rendelete, melylyel az árvapénzeket pénzintézetek által gyümölcsötető kezelését megszűntette.

Változás az árvagyony és gondnokhatóság személyzetében nem történt.

I. A gyámoltak és gondnokoltak személyi viszonyaiban következő mozgalom és változás mutatattik ki:

Az első félév végén felügyelet alatt maradt 10861 kiskoru, a második félév folyamata alatt felügyelet alá vétetett 567, összesen gyámság alatt állott 11428 kiskoru.

Gyámság alól felszabadult a második félévben: teljes korúság következtében 326, nagykorúsítás útján 2, férjhezmenetel által 205, és elhalt 42, összesen 575.

Felügyelet alatt maradt s a jövő 1883. évre nyilván tartásban átvitetik 10853 kiskoru.

Gondnokság alatti átvitett az előző félévről 188, gondnokság alá helyeztetett a félév lefolyása alatt 7, összesen 195; gondnokság alól felmentés nem történt, sem halálozás által a létszám nem változott.

II. Az árvagyony és gondnokhatóság félévi ügyforgalma

és fonalak csatornán át, midőn ezek egymással összefonódnak.

Egyébiránt nem lehetetlen az sem, hogy mind ez, mind a két uton eshetik meg. Később azonban ezen felfogás és nézet egészen elejtetett, a mennyiben a gombáknak fejlődésfolyama szakadatlanul az egyes szervek társulása és különválásából áll.

Ama fehéresbarna pornemű anyag, mely a trágya erjedésekor képződik, s gyakran feltűnő nagy mennyiségben, mondhatnók szemlélatomást terjed, és rövidebb vagy hosszabb ideig tartó szünet mulva ismét és újra felszínre bukkan — ekkor már hajtani, — csirázni — kezd. S ezen testecskékből, melyek a gombák anyasejtjeit ábrázolják, támadnak finom, fehér, fodros szálak és szácsák, melyek a csiperke gombánál a félig elkorhadt trágya maradványaihoz belekapaszkodnak, — reátapadnak, — és minden irányban tovább terjeszkednek.

Az egész trágyahalom, ha a felbomlás — az enyészet — kellő fokát éri el, megfertőztetik általa s fehéres laza összfüggésben levő kurta szálak rétegeket képez.

Ott, hol ez különösen összehalmozódik s a felszínre kerül, pelyhesedővé válik s képződésének további folyamában eleinte nagyon finom alkotású hálózatot formál, mely igen dúsán lisztzerű szemecskéket behintetnek látszik lenni. — Sachs azt állítja, hogy ezen lisztreszcsékék lóhersavas mész jegecedő alakjai, melyek a sejtfonalak — hyphus — felületén támadnak.

A képződés folyamán ezen fejlődési stadiuma minden nagyobb gombafajoknál legtovább tart; és gyakran hetek és hónapok mulnak el, mielőtt a változásnak legkisebb jeleit vehetnők észre.

A csiperke gombát termelők, leginkább és többnyire ez állapotában értékesítik és alkalmazzák, minthogy ily korában a legtovább tarthatni el szárazan. Tehát az, a mit a mag- és növénykereskedők gombacsira, Champignonbrut, név alatt hoznak forgalomba s ajánlanak, a fejlődés ezen korszakát elért képződményi anyag.

a következő számokban nyer kifejezést. Junius hó végével hátralék áthozott 536 szám, julius 1-től december 31-ig beadott 5733, feldolgozandó összes anyag volt 6269 szám, ebből elintézte tett 5737, hátralék átvitetik az 1883. évre 532 szám.

Az iroda pedig, hátralékban volt 169 számmal, mely 5953-at szaporodván, feldolgozandó volt 6162 szám, feldolgoztatott 5949 s hátralékban maradt a jövő év első felének terhére 173 szám.

III. A gyámpénztár forgalma és állásának kimutatása a következő.

Kézpénz áthozatott 937 frt 63 kr., befolyt 34917 frt 20 kr., kezeltetett összesen 35854 frt 83 kr., kiadatott ellenben 31155 frt 6 kr., kezelés alatt előírásban maradt 4699 frt 77 kr., magán felek kötvénye áthozatott 78166 frt 13¹/₂ kr., befolyt 22278 frt 20 kr., kezelés alatt összesen 100444 frt 33¹/₂ kr., kiadatott 4847 frt 90¹/₂ kr., előírásban maradt 95596 frt 43 kr.

Értékpapír sat. áthozatott 11415 frt 81 kr., befolyt 25367 frt 40 kr., kezelés alatt érték összesen 136783 frt 21 kr., kiadatott pedig 16382 frt 56 kr., előírás 120400 frt 65 kr.

Drágaságokban áthozatott 973 frt 52 kr., nem szaporodott és nem fogyott.

Összes érték áthozatott 191493 frt 9¹/₂ kr., befolyt a félév folyamán 82562 frt 80 kr., kezeltetett összesen 274055 frt 89¹/₂ kr., kiadatott 52385 frt 52¹/₂ kr., kezelés alatt előírva a jövő év első felére 221660 frt 37 kr.

A gyámhatóság alól felszabadult 575 egyén közül 41 birt gyámpénztárilag kezelt pénzzel s az év végéig járandósága valamennyinek kiutalványoztatott; általán a felszabadultak közül vagyonnal birt 368 egyén, — vagyontalan volt 207.

A rimaszombati takarékpénztárnál és a Gömörmezei nép és iparbanknál gyümölcsötésre kihelyezett árvapénzek nmsgu m. kir. belügyminiszterium ismeretes rendeletének utasításához képest tömegesen felmondattak, hogy a rimaszombati kir. adóhivatalnál helyeztessenek letetbe. A kir. adóhivatal ennek következtében a megyei közigazgatási bizottság útján személyszaporitást kért sürgetni.

Az árvapénzek utáni kamatok rendesen befolytak, nemfizetés okából tökefelmondásnak szüksége nem állott elő.

A gyámi számadások is itt-ott némi késedelemmel bár, de erélyesebb intézkedés alkalmazása nélkül, rendesen beadattak s felülvizsgálat alá vétettek, felhívási kereset nem indítottott.

A tűzbiztosítási díjak behajtását ismételten sürgetni kellett járásbeli szolgabíróknál.

Tüzet jelentetett Bisztráról, Sajópüspökiből, Kisveszverésről, Harmacról, Beárkáról összesen 2230 frt. értékkel. A kárösszeg a biztosítótársulat által idejében folyóvá tetetett.

A rimaszombati városi árvaszeknél:

Felügyelet alatt az első félévről áthozatott 358 kiskoruhoz a félév folyamán 15 járult, gyámság alatt volt tehát 373 kiskoru; ezek közül gyámság alól felszabadult teljes korúság következtében 8, férjhezmenetel által 5, összesen 13, gyámság alatt maradt 360.

Gondnokság alatt volt és maradt 2 egyén.

Felszabadult 13 egyén közül vagyonnal birt 10, gyámpénztárilag kezelt pénzzel birt 3, ennek kiadatott az év végéig 8577 frt 20 kr.; vagyontalan volt pedig 3.

A gyámpénztárban kézpénz előírás 13 frt 33 kr. bevétel 2200 összesen 2213 frt 33 kr. kiadás 2200 frt. maradvány 13 frt 33 kr. — magánfelek kötvénye előírásban áthozatott 6564 frt 69¹/₂ kr., szaporodás 496 frt 29 kr. kiadás semmi; — maradvány 7060 frt 98¹/₂ kr.; értékpapír előírás 62642 frt 55 kr., szaporodás 4643 frt 33 kr. kiadás 11159 frt 36 kr., maradvány 56126 frt 52 kr., végre drágaság 65 frt. mutatattik ki, volt tehát az összes érték előírásban 69285 frt 57¹/₂ kr., szaporodásban 7339 frt 62 kr., összesen 76625 frt 19¹/₂ kr., melyből kiadatott 13359 frt 36 kr. előírásban maradt 63266 frt 83¹/₂ kr.

Az ügyforgalomban hátralék áthozatott 2 szám, beadott a félév folyamán 266 szám, elintézendő volt összesen 268, elintéztetett 266, hátralékban maradt 2.

A rozsnói, dobsinai, jolsvai, nagyrőcezi városi árvaszekék a félévi kimutatást be nem küldötték, a szükséges adatok hiányában félévi működésük, a felügyeletök alatt álló gyámoltak s gondnokoltak személyi viszonyairól és a gyámpénztár állásáról tüzetesebb jelentés nem adható.

ujra, meg újra izzad, nem gondol a holnappal. — vagyis a maival. Szerenese, hogy az iskolai óra nem üt a bál után számukra, mert holnap vasárnap.

Itt az idő a hazamenetelre. Vezessük haza gyermekeinket! De ne feledjük, na készséggel mentünk hozzánk tarozónkkal megnézni gyermekeink táncpróbáját, — táncvizsgáját: tekintünk majd be annak idején a gyermeknek komolyabb próbájára, — az osztályvizsgájára is!

Absens.

A gombák keletkezése, fejlődése és életfolyása, kiváló tekintettel a csiperke galóczára.

De azért korántsem legyünk azon hiedelemben, mintha a sporák gondos és mesterséges kezeléssel, kedvező légmérséklet, megfelelő nedvességi fokoknál lehető rövid idő alatt tovább ne fejlődődnék.

Göresői alapos megfigyelések után, világosan ki van derítve, hogy azok, fel- vagy lefelé irányuló nagyon is finom szálak és fonalalakot képeznek, s ez alakok vagy szétágaznak, vagy egymással összekuszálódva, — egymásta fonódnak — megállapodnak, s bizonyos fehér vagy sárgásfehér gömmed tömeggé válna, egyes külön részecskékre oszlanak szét.

Lehetnek azonban más körülmények, melyekben e gömbölyded tömegrészekék, közvetlenül a sporákból keletkeznek, minden előzetes közvetítés hiányában az előcsirák vagy promyceliumnak, s egyenlőn megosztva tűnnek az alagon. — Substrate — fel. S mind e jelenségek, egy és ugyanazon faj gombánál, két különböző csirázás lehetőségét engedik következtetnünk.

S ez eset, nem egy természetbúvárt eleinte azon gyanúsításban erősített meg, mintha a sejtek termékenyülése a sporák által történnek, még pedig közvetlenül ezeknek keletkezésével, vagy valamivel később, ama finom szálak

S ha ezt, az idején elkészített ágyakra ültetik, az újabb s további fejlődés csakhamar kezdetét veszi. A rövid szálú s lazán összefüggő rétegből, előbb magános, vagy egyidejűleg több párhuzamosan egymás mellett növe hosszabb fonalak támadnak, melyek a kuszó elődiékhöz hasonlóan minden korhadó növényrészekhez simulnak, reátapadnak, vagy ezek lézagain át és keresztül szabadon növekednek, mindegyre több és feltűnőbb fonadékokat alkotva, kisebb-nagyobb esomócskákka egyesülve.

S ez egyesülésből jön létre, támad a tulajdonképeni gomba. A most már jelentékenyen erősült fonalak újra elágazván, a trágya közül az arra felhalmozott, azt elfedett földrétegbe érnek, hol végre oly nagy számú és erőteljes alakot öltenek, hogy ismételt újabb egyesülés esetén, igen tekintélyes sejtfonal tömeg alapját vetik meg, melyből a gömbölyded vagy körte alakú támad, s ez később a gomba tönköt és kalapját formálja.

Csak hogy a legtöbb esetben az előzetes fejlődési stadium semmire megyen, mihelyt az újabb képződés bizonyos fokát elérte, és épen ez azon körülmény, mely a vizsgálódók elébe tetemes és nagy akadályokat és nehézségeket gördít, hogy az egymásból folyó teljes összefüggés iránt tájékozhatssák magokat, azt egész szabatosan meg-alapíthassák.

A csiperke galóczánál ez utóbbi két stadium még jelen van, mikor a gomba már kifejtett; ezért is, hogyha a csirafészkek alkalmas időben gyűjtetnek össze, az ilyeneket újabb szaporítás képzésre mindig és jó eredménnyel lehet használni.

Valamennyi nagy gombafajnak képződése és fejlődése lefolyása némi csekély eltérés, vagy közben-közben felmerülő kivételek figyelembe nem vételével — az eddig elmondottakkal teljesen megfelelő, egy és ugyanaz. Az említett eltérések felsorolása nagyon is elvonna tárgyamtól, de sokkal inkább az egyes fajok ismertetésénél van helye s e két körülmény, gondolom, eléggé indokolja, miszerint azokat teljesen mellőzöm.

Szabályrendelet

az uzsoráról és káros hitelügyekről szóló 1883-ik évi törvények értelmében a vendéglőkben, a kocsiművekben és más italmérségi helyiségekben kiszolgált szeszes-italok ára iránti követelések fejében bíróság megítélhető összeg-nagyságának meghatározása tárgyában.

1. §. Gömör-Kishont vármegye területén vendéglőkben, kocsiművekben és más italmérségi helyiségekben kiszolgált szeszes-italok ára iránti követelések fejében bíróság megítélhető összeg nagysága az 1883-ik évi ez ügyre vonatkozó törvények negyedik szakasza értelmében ezennel 2, azaz két forintban o. é. állapítatik meg.

2. §. Oly helyeken, hol a községben több italmérségi helyiség van, a meghatározott legnagyobb hitelnek egyesek részéről több helyre való igénybe vétele által előállható visszaélések megelőzése és elhárítására nézve kötelezettenek a vendéglősök, kocsiművektől és más italmérségi tulajdonosai rendes, — a kiszolgáltatás idejéig, az ital megnevezését és mennyiségét, arát pontosan előírt hiteleknyvet, — saját jól felfogott érdekükben — követeléseik behajthatóságának megővése szempontjából vezetni, — azt 8 napoként a községben levő többi italmérségi helyiségek tulajdonosával közölni s a közlés megtörténtét és idejét a hitelkönyvben velük aláírásuk által elismertetni. — Az italok ára fejében fentálló követelések behajtása végett indított keresetek tárgyalásánál — az illetékes bíróságok által ezen szabályszerint vezetett hitelkönyvekkel igazolt követelések, a megállapított legmagasabb összeg erejéig a kiszolgáltatás idejének sorrendjében fognak megítélteni.

Felhívás.

Tisztelt Tanító ur! A f. hó 5-én este Pohorella községben dühöngött tüzvész a fából épült házaknak nagyobb részét, köztük az iskolaépületeket is földig hamvasztotta el, sőt a különálló templom és paplak is leégett. Bahéry József ott működő lelkes kartársunk, ki — ha a tanítók érdekében tenni és áldozni kellett — mindig az elsők között volt, csakis életét menthette meg. Ruházata, butora, élelmi szere, marhája, szóval 18 évi szerénye egy pillanat alatt oda veszett. S mert az iskolafentartó lakosok magok is alig pótolható kárt szenvedtek, rendes járandóságát is alig fogják kiszolgáltatni, nemhogy még karát is pótolják.

Tisztelt tanító ur! Buzgó kartársunk, tanítói testületünk egyik kiváló munkásságot kifejtő tagjának sorsa a miénk is. Tanítói segélyegyletünk, melynek szükségét ilyenkor érezzük leginkább, még nincs, de itt vagyunk mi gömörmezei tanítók — negyedszázadunk. Midőn a szegedi kartársak felszólására közel ötszáz forintot gyűjtöttünk magunk között, megmutattuk, mire képes a testületi szellem. Most közelebb ért a süjtő veszedelem. Lássunk újra munkához! Tegyük össze filléreinket kartársunk kétségbeesztő csapásának enyhítésére. Segítsük kiki tehetsége szerint s a hol lehet gyűjtsünk részére.

Azon édes reménnyel, hogy a kartársi szellemtől e megye mindenik tanítója egyaránt át van hatva s nem vonja meg hozzájárulását a szeretet azon művétől, melynek teljes erkölcsi értéke csak akkor van, ha valamennyien részesei vagyunk, felhívom, hogy adományát vagy esetleges gyűjtése eredményét hozzám juttatni sziveskedjek.

Hazafiúi üdvözléssel

Rimaszombatban, 1883. április 9-én.

Groó Vilmos, kir. tanfelügyelő.

Meghívás.

A „rimaszombati koreszélyező-egylet“ a f. év április hó 15-én (vasárnap) délután 3 órakor a takarékpénztár tanástermében közgyűlést tart, melyre ugy az egyleti tagokat, mint az érdeklődő közönséget tisztelettel meghívni van szerencsék.

A közgyűlés tárgyai:

1. Jelentés az egylet múlt évi működéséről.
2. Folyó ügyek.
3. Indítványok.

Rimaszombat, 1883. április hó 7-én.

Institútorisz Endre, **Dr. Löcherer Tamás**,
elnök. titkár.

S most már a képződés és fejlődés négy főbb mozzanatait röviden egybefoglalva, látjuk, hogy:

az első időszak alatt, az előzetes csiraképzés vagy is az anyasejteknek a sporákból való alakulása történik s megyen véghez. Az anyasejtek egy bizonyos ideig önmaguktól szaporodhatnak, mire rövidebb vagy húzamosabb időközök szünet áll be.

A fejlődés második időszakában, a sejteknek újabb keletkezésű csirázása, a gombafehérsége — Schwammweiss — képződésének veti meg alapját, s ez, nagyon finom, igen rövid szálasákból álló vagy pelyhes — pelyhesedő anyagot eredményez, hoz létre, és ennek kifejlődése legtöbbször tart.

A harmadik időszak, az egymás mellett párhuzamosan fejlődő hosszabb fonalaknak egyesülését és ez által vastagabbodását munkálja, s ez, a tulajdonképeni gombát teszi.

Mire a negyedik időszak bekövetkezik, ekkor nyeri a golyódad vagy körte alakú testformát, melyben a gomba egészen a maga minőségében fejlődik ki, a föld felszínére bukkán és sporáinak széthullásával élete pályafutását be is fejezi.

S hogyha annyi fáradságot venne magának valaki s egy-egy gombatermesztő tenyésztőjét koronkint és különböző időben vizsgálódásai tárgyává tenné, azt fogná tapasztalni, hogy a mycelium ugyanazon fejlődési stádiumokon megy át, a mint ezek a sporákról való fejlődésnél nyilvánulnak.

A sporák azonban távolról sem hasonlíthatók más növények magvaihoz. Való ugyan, miszerint azok is szaporításra képesek, de igen gyenge hártával bevont egyszerű sejtek csupán, melyek tisztán protoplasmából állanak, melyben a szitén hosszabb ideig tartó sejtanyag foglal helyet.

Az alaktan — Morphologia — az ilyen sejtek keletkezéséről azt tanítja, hogy azok, csupán csak egy, már létező, meglevő, — létezett, — sejt protosimájából támadnak.

E szerint tehát, minden gomba ismét csak a sporákból, jöhetne létre.

Meghívás.

A rimaszombati esti-ípariskolában, az 1883-ik tanévi nyilvános vizsgák folyó évi április hó 22-én, délután 2 óráig tartatnak meg, — melyre a város mélyen tisztelt iparosait, valamint a tanügy lelkes barátait tisztelettel meghívja

az igazgatóság.

Hírek és vegyesek.

Az országos kérvényi bizottság folyó hó 10-én tárgyalta meg a kérvényi bizottság részéről a honvédek behívásánál elkövetett visszaélések megszüntetését tárgyozó kérvényt. — E kérvényre, mely az illető körökben tárgya fontosságánál fogva nagy érdeklődést keltett, megígérte a miniszter, hogy az elkövetett visszaélések orvoslásáról mielőbb gondoskodni fog, mit a bizottság tudomásul vett.

Eljegyzés. Ádám Lujza kisasszonyt, Ádám Markusnak, a rimaszombati izr. hitközség buzgó előjárójának kedves leányát e napokban jegyezte el Schiller Leo Eperjesről. Aldás kísérje e megkövetendő frigyét!

Halálozás. Petróczy István városunk egyik derék polgára Budapesten, hova gyógy-irt ment keresni szenvedéseire, folyó hó 11-én elhunyt. Holttestét szerettei Rimaszombatba szállították, hol folyó hó 14-én nagy részvét között eltemették. Nyugodjanak békén porai!

Requiem volt folyó hó 12-én Rimaszombatban a tragikus véget ért országbírónak, Mailáth Györgynek emlékére. — A szertartást Mészáros Bálint, róm. kath. lelkész végezte teljes ornatásban. A templom a válogatott érdeklődő közönséget alig volt képes befogadni.

Szerencsétlenség. Percz Károly, helybeli cipész segéd gazdájának épületében levő házáról saját vigyázatlansága következtében folyó hó 7-én leesett és súlyos sérüléseket szenvedett.

Megégett libapásztor. Barta Mária nevezetű majomi születésű 12 éves libapásztor, szokás szerint kihajtotta a libanyáját folyó hó 10. a mezőre; minthogy hideg volt, tüzet rakott s a lobogó láng ruhájába kapván, megijadt s összerogyott. Minthogy közelébe epen akkor senki sem volt, annyira összeégett, hogy sebeiben másnap borzasztó kínok között meghalt.

Nagy tüzvész. — Pohorella nagy községben folyó hó 5-én óriási tüzvész dühöngött, mely 123 lakóházat s mintegy 200 másnévű épületet hamvasztott el és 130 családot hagyott hajlék és minden nélkül. — Azok, kik a felvidéki épületek alkatát ismerik, feltudják fogni a veszély horderejét, mely rövid pár óra alatt annyi vagyont s annyi sok reményt semmisített meg! — Az egész falu csaknem kivétel nélkül faházakból állt, melyekben a pusztító elem — korbácsoltatva a dühöngő vihartól, egész a földszinéig gazdag templom, két iskola, tanító- és paplakok. A kár mintegy 100000 frtra rug, s az inség nyomozott mérben lépett fel, mert a legnagyobb rész puszta életén kívül alig volt képes mást is megmenteni.

Spanga Pál elfogva, ez a legnagyobb s. országszerte legérdekesebb újság. Az országbíró egyik vélt gyilkosa, ki hetek óta foglalkoztatta nemcsak Budapest és Bécs, hanem még Triesztnak a rendőrségét is, folyó hó 12-én horogra került. — Pozsonyban fogták el, hová Bécsből érkezett és egy nyilvános házban ismertek reá. A rendőrség rögtön intézkedett, de Spanga menekült utzaról-utzaról, míg végre látta, hogy többé nem menekülhet, revolverét előrántotta s négyszer lőtt magára. — A két első lövés nem talált, de a harmadik száját zúzta össze, mire a rendőrök elfogták. Sebe súlyos, de a mint hírlik nem halálos, így az országbíró meggyilkoltatása, — melyet daczára a főbb részesek befogásának homály fed, mielőbb körülményesen ismerve lesz.

Tűz a kassai pályaudvarban. A kassai pályaudvar nagy faesernak csaknem a lángok martalékává lett. A esernak tetőzetét ugyanis a mozdony kéményéből reá repült szikrák meggyújtották, szerencsére azonban sikerült a tüzet, noha a pályaudvarban sem tűzfeleskendező sem könnyen hordozható létra nincs, csakhamar elfojtani. Nagy ijedséget és zűrzavart idézett elő a tűz az épen indulásra készen álló, túltömött utas vonatai között, kik a vasúti jelzőharang tűzjelzésére azt gondolva, hogy a vonat ég, lázas sietséggel igyekeztek a vonatról menekülni, miközben többen

A esiperke galócánál azonban elég világosan — csaknem kézzel foghatólag — épen azt tapasztalhatni, hogy a sporák nélkül is és nagy mennyiségben képződik. Kérdés: hol és miben rejlik ennek a nyitja, hogyan kezdődik, miként történik?

Hogyha ez irányban tudományos vizsgálódásainkat folytatjuk, akkor, ugy és azt fogtuk tapasztalni, hogy a protoplasma vagyis a sejtállomány, egy már szerves valami képződmény, mely phisicai sajátosságainál fogva oly erőt fejt ki, még pedig molecularis-szerkezete, mozogható képességével, hogy önmagától képez hártát s abba a sejt-magot — Zellenkern — alkotja meg.

Karsten növényélettani vizsgálódásai nyomán, a protoplasma nagyon finom hártás bolyagoeskból áll, többnyire és leginkább fehérnye minőségű állománynyal, különböző szerves anyagok keveréke mellett, szénvíz egy C. OH. Kohlenhydrate, részeket is magában foglalva.

S ezen kezdetleges két anyagon kívül, a felbomlásnak indult vagy erjedő trágyában, sok más is, mint például a légeny és széneny nagy mennyiségben fordul elő.

Különböző tudvalevő és elismert dolog, hogy az alatt, míg a felbomlás és az erjedés tart, mind azon részeknek melyekből a szerves test állott, kevésbé inkább el- vagy különválása következik be. S az egyszer különszakadt vagy elvált részek, ismét visszatérnek a világűrben oda, a honnan eredetüket vették.

De az a lehetőség is meg van, s a természet örök törvénye szerint: fenn is kell állania, hogy abban a pillanatban, a mikor ez anyagrészek különválnak, legott, egy újabb életszervezethez fűződnek.

A gombák anyasejtjei; minduntalanul ily változás folyamatnak vannak alája vetve, mindenütt tapasztalhatni a hol növényrészek indulnak enyészni, és mindenütt ugyan egyformánuk fogjuk azokat találni. A lóganéjban, pormező felhernesszürke minőségben s alig egy pár nap alatt rendkívül nagy mennyiségben támadnak. Érintve volt már s megemlékeztem arról is, hogy ebből a trágyagomba jön

kisebb sérüléseket szenvedtek. Ez már a második eset, hogy a csarnokban tűz támadt.

A kijátszott orvos. Két angol — különben jó barátok — együtt utaztak Franciaországba. Az egyik életveszélyesen megbetegedett. A jó barát orvost hívatott. Az orvosnak nem nagy kedve volt a receptek írására, mert azt gondolta, hogy nem fizetik meg fáradságát. A jó barát elővett egy százfrankost: „Uram“ — mondá neki — „vagy megöli, vagy meggyógyítja a beteget, mind a két esetben önö lesz a száz frankos.“ A beteg pár nap múlva meghalt, az orvos pedig követelte díját. „Meggyógyította?“ kérde az orvostól. „Nem.“ „Megölte?“ „De uram!“ — modá sértőde az orvos. „Jó éjszakát uram!“ volt a rövid válasz. Így hát egyezségünk szerint nem tartozom önnek semmivel.

Irodalom és művészet.

A Vasárnapi Ujság április 8-iki száma a következő tartalommal jelent meg: Székelyi Mailáth György. — Az életről. Költemény. Inezedy Lászlótól. — A György kocsis ostroma. Történeti beszély. Irta P. Szahmáry Károly. — Olasz népszokások. — A budavári rémeset. Vajda Jánostól, — Nyelvtant tanító gép. — Vezetők és keresztnévek. — Egyveleg. — A magyar honfoglalás kuttói. Dr. Fejérfatay Lászlótól. — Rafael Santi képeiből. Pulszky Károlytól. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Mi újság? — Halálozások. — Szerkesztői mondani való. — Sakkjáték. — Heti naptár. — Képek: Székelyi Mailáth György. Koller K. tanár fényképe után. — Madonna di casa Colonna. Madonna della Sedia. Szent Czeecilia. Rafael Santi festményei. Nyelvtant tanító gép. — A herceg Battyányi ház, a hol Mailáth országbíró meggyilkolták: 1. Az Albrecht-ut felőli oldal az erkélylyel. 2. A díszter felőli homlokzat. — Béla király névtelen jegyző-jének krónikájából. — Urbino, Rafael szülővárosa. — A Vasárnapi Ujság előfizetési ára negyedévre 2 frt, a Politikai Ujdonságokkal együtt 3 frt.

A képes családi lapok 28-ik számának tartalma: Délibáb: elbeszélés, (folyt. követk.) irta Hevesi Lajos. — Az „Első szerelem“ eziklusból; költemények, irta Reviczky Gyula. — Baesó Klára szerelme: eredeti elbeszélés, (folyt. köv.) irta Reisz Hermin. — Tavasz üdvözet; költemény, irta Szomoró Károly. — Egy kis tévedés; humoreszk, (vége) irta Cserjés László. — Az ördög bibliaja; irta S.ó. Phylax; beszély, (folyt. köv.) irta Kielland L. Sándor; a norvég eredetiből fordította: Philantrop. — Heti társas; (Mailáth György. 1816—1883) irta y. y. — A lecke; elbeszélés, (vége) irta Magdics Károly. Nőalakok a mondából és a történelemből; (vége) irta E. Illés László. — Gizellának; költemény, irta Kőszeghy Géza. — Képmagyarázat. — Mindenféle. — Képeink: Tavasz üdvözet. — Mailáth György arcképe 1866-ból. — Tavasz üdvözet. — A kis nyalunk. — Melléklet: A „Madonna“, című regény 17—32 oldala. — Jelen számunkhoz van mellékelve a „Nővilág“ április havi száma. — Előfizethetni: Mehner Vilmosnál, Budapest. IV. ker. papnövelde utca, 8. sz. Egész évre 6 frt, fél évre 3 frt, negyed évre 1 frt 50 kr.

„Magyarország és a Nagyvilág“ 14-ik számának tartalma: Mailáth György. (Életrajz.) — Csángó népdalok. László Mihály. — Mácsik, a nagyerejű. Regény. Irta Mikszáth Kálmán. (Folyt.) — A sivatag határára. — Siena szabadságának utolsó órái — Komunduros. (Életrajz.) — Német-Ujvár. — Furesa emberek. Irta Gabányi Árpád. — Sarah grófnő. Ohnet György regény. Ford. Szikszay János. (Folyt.) — Angol szépség. — A Mailáth palota. — Emelögépek. — Benczur Gyula legújabb festményének keletkezési története. — A tengeren túlról. Amerikai képek. — Irodalom és képzőművészet. — Hirrovat. — Halálozások. — Heti naptár. — Képek: Mailáth György. (Arckép.) — Angol szépség. — Siena szabadságának utolsó órái. — Komunduros. (Arckép.) — Hazánk földje: Német-Ujvár. — A sivatag határára. — A Mailáth-palota. — Emelögépek. (4 képpel.) — Előfizetési ára: Negyedévre 2 frt. Félévre 4 frt. Egészévre 8 frt. Előfizetési díjak: intézendők a kiadóhivatalba, Budapest, Nádor-utca 7-ik szám.

Felelős szerkesztő: **Bodor István**.

létre, vékony felnyúló tönkje eleinte esernyő alakú, zárt, majd szétterülő fekete lemezes kalappal van ellátva, és hogy ez a esiperke gombától lényegesen különbözik, nagyon elüt.

De Hellermann beható és alapos vizsgálódásai után azon meggyőződésre jutott és határozottan állítja, miszerint a trágya gomba Agaricus commatus és a esiperke galócza Agaricus fratensis egymással a legszorosabb összefüggésben állanak, és hogy ez utóbbi nem más, semmi egyéb, mint egy tökéletesített, mondjuk nemesített trágyagomba. Fejlődésének legalantabb fokától kezdve, ugymond, teljes kifejlődöttégének valamennyi átalakulási phasisain keresztül igen jól megfigyelhetni.

A mycelium mindegyre jobban fejlődik és tökéletesb alakot vesz fel, minél több s minél hosszabb ideig talál táplálékot a trágyában, de különösen előmozdítatik annak növekedése akkor, hogyha gyakrabban átlpántálják vagy friss, erejében ki nem merült trágyát annak közelebe, vagy épen reája adunk, azzal eltakarjuk.

Minél erőteljesebb s bőségesebb a mycelium, annál nagyobb és tömöttebb leend a gomba. Kalappjának lemeze piroslik lesznek, sporái pedig csaknem egészen szárazan tűnnek fel, holott a trágyagomba sporái feketék, ragadósak, — s maga az egész sejtfontaltest, Hyphencomplex — a melyből a gomba áll, egyre nagyobb lesz.

A esiperke galócza ennél fogva nem egyéb, mint egy tökéletesített Agaricus commatus, mely eredeti törzsalakjához ugy viszonylik, mint például a saláta vagy murek, nemének bármely elvadult fajához.

Minél gyakrabban átlpántálják a mycelium, annyival erősebb, jobb fejlődésnek lesznek a sejtfontalak. Szükséges azonban megjegyeznünk végül, hogy korántse ringattassuk magunkat azon csalódásban, mintha ez egy pár hét alatt menne végbe, mert beletelik legalább egy év, olykor két év is, hogy rendkívül nagy és szép s kifogástalanul ép gombákat lehessen termelnünk.

Kunszt János.

Hirdetmény.

Rimaszombat város belső rózsza-utcájában levő kényelemmel, szilárdan épült és teljesen jó karban fentartott **Miklovics Ferencz**-féle ház szabadkézből előnyös feltételek mellett eladó, avagy f. évi Szent-György naptól bérbe is kiadandó.

Ertesítést nyerhetni e lapok szerkesztőségénél.

3—4

HERCZ ZSIGMOND

gazdasági gépek és eszközök raktára. — Clayton és Schuttleworth képviselősege, gépjavító-műhely **MISKOLCZON.**

Ajánl a tavaszi munkálatokra valamennyi kiállításokon kitüntetett könnyebb és nehezebb fajta egyes és hármas ekéket, cséplőgépeket, gőzjárgány és kézi erőre, boronákat, Backer- és közönséges rostákat, Mayer- és Pernollet konkolyválasztókat, továbbá mindennemű más gazdasági gépeket, melyek **raktáramban** mindig készletben vannak és helyben a budapesti árak szerint számíttatnak.

Próbaekékkel, árjegyzék és bővebb tudósítással készséggel szolgál.

A fizetési feltételek a lehető legelőnyösebbek.

Iroda: Széchényi-utca 11. szám.

Raktár és javító-műhely: Zsolczi-kapu 6. szám.

Eladó hintó.

Egy félfedelű, két üléses, jó karban levő **Kölber-téle** hintó — hozzátartozó magazin és kerekköttővel — eladó. Hol? megmondja a kiadé-hivatal.

6—6

Alóírott tisztelettel tudatom a nagyérdemű közönséggel, hogy a tavaszi és nyári évadra a legújabb divatu kelmékkel gazdagon felszereltem

férfi-szabó üzletemet.

Ennélfogva felhívom mindazok figyelmét, kik jó kelméből, divatszertű öltözeteket óhajtanak jutányos áron, szerencsétlenségük megrendeléseikkel. — Ugyanott mindenféle **kész ruha** is kapható.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Rimaszombat, 1883. márczius 24.

3—4

MAJOROSY RUDOLF, férfi-ruha készítő.

Hirdetés.

Az idény megnyitásával bátor vagyok a t. cz. közönség figyelmét a várgedei vastartalmu gyógyforrásra felhívni. Mult évben nem annyira önvétkem, mint gondatlanságom folytán e lapban is megrót rendellenes fürdő kiszolgáltat fordulóv elő. e tekintetben a közbírtokosság által ugy a szolgabíró ur mint a járásbírósg előtt is felelősségre lettem vonva s megbírságotva, a jövőre nézve pedig a járásbírósg előtt egységileg a rendes és pontos kiszolgáltat tekintetében oly szigorú feltételeket fogadtam el, hogy ezután világos károm nélkül panaszokat nem is szolgáltatathatok, különben is új s megbízható személyzetről gondoskodván jó italok, izletes ételek kiszolgáltatása felül, mi ellen panasz eddig nem lehetett, előre is biztosítván, a fürdő kifogástalan kezelését fokozottabb mérvben ellenőrizni szigorú kötelességem lévén, midőn még megemlítem, hogy fürdőorvosról is gondoskodtam, mely tisztet Dr. Lichtschein Adolf ur volt szives elfogadni. Számos látogatásért esdek előre is biztosítva, hogy zavarra oka többé senkinek sem leend.

Borgos Ábrahám, fürdő bérlő.

Üzleti értesítés a tavaszi idényre!

NAGY BÉLA

kereskedéséből. Rimaszombat, főtér, 19-ik számú saját házában.

Egészen friss töltésű gyógyvizek:
Luh Margit-forrás: 1 rekesz 40 darab $\frac{3}{4}$ literes üveggel 6 frt 60 kr., 1 üveg 18 kr. — 1 rekesz 60 darab $\frac{1}{2}$ literes üveggel 6 frt 90 kr., 1 üveg 13 kr. — 1 egész rekesz egyszerűre vételénél ingyen rekesz. — 10 rekesz egyszerűre vételénél ingyen rekeszeket és **5% árleengedést adok.** — **Marienbadi** Kreutzbrunn-gyógyvíz 1 nagy üveg 28 kr. — **Seltersi** gyógyvíz 1 korsó 28 kr. — **Koritniczai** víz 1 nagy üveg 22 kr. — **Parádi** víz 1 db $\frac{1}{2}$ literes üveg 12 kr. — **Ferencz József** budai legerősebb hatású **keserűvíz** 1 rekesz 25 db 1 literes üveg 4 frt 30 kr., 1 db egy literes üveg 19 kr. — 1 rekesz vételénél ingyen rekesz és 10 rekesz egyszerűre vételénél 5% árleengedést adok. — **Valódi sóborszesz** Brázay Kálmán gyártmánya, kis üveg gyári ára 40 kr., nálam 35 kr. — nagy üveg gyári ára 80 kr., nálam 70 kr. — 100 db egyszerűre vételénél 5% árleengedést adok. — A gyógyvizek **üres üvegeit** az $\frac{1}{2}$ litereseket 2 krajczárért a nagyobbakat 1 krajczárért bármennyit visszaváltok!

Folyton kaphatók: szép citromok, vörös belü narancs, malaga szőlő, Brünellen (hámozott török szilva, 1 kilo 1 frt), olaszogyoró, amerikai dió, vékony héjú mandola, koszoru és choco fuge.

Nagy készlet Chocolede és finom czukorkákból. Jordan és Timaeus Bodenbachi gyárából, u. m. Rocks és drops, citrom bonbon, Retek bonbon (igen jó köhögés ellen), czukrozott narancshéj, czukrozott mandola, czukrozott dinnye, nagy Prominzen, Malz-mell bombon, 1 csomag ára 10 kr., árpa-czukor, sárga-, fekete- és krumpli-czukor, Vanille és fűszerezett Chocolede.

Különös jó minőségű kávépótlék: **valódi fügekávé** 1 csomag 10, 12, 20, 24, 40 és 48 kr.

Általános kedvelt valódi „Paloesai sajt“ 2—3 kilos négyzetletű darabokban kilója 96 kr. Kitünő Ementhali és Groji sajt, Schweitzi gyártmány, kilója 1 frt. Elsőrendű kassai szalámi kilója 1 frt 60 kr. Olaj Sardina kulesesal könnyedén nyitható pléhdobozokban: Kis doboz 36 kr., nagy doboz 66 kr. Orosz hal friss, fűszerezett 1 tonna 80 db hallal 2 frt 20 kr., 1 db hal 4 kr. Saldella és Capri, mártásnak való. Orosz Caviar: magyar és francia Mustár.

Caraván Thea kis és nagyobb dobozokban dekaszáma kimérve. — **Rumok:** brasíliai, Cuba, Jamajca és Ananas minden nagyságu üvegekben. — **Lundenburgi czukor** kilója 54 kr. — **Kávék:** Különös szép Carolin Rizz, kilója 34 kr. — **Mandola** kilója 1 frt 20 kr. — **Csótészta** (Maccaroni) kilója 48 kr. — Legfinomabb **Nizzai olaj** salátára. — Teljes raktár fűszerárúkból.

Nagy választék érkezett a legújabb divatu **szalma-kalapokból**, urak és fiuk részére.

Urak számára: ingek, igen jó szabásu fehér Chiffonból és szines Cretton és Oxfordból álló és lehajtott gallérral, ugy gallér nélkül, a legújabb és kedvelt külön **gallérok**, kezelők, fehér és szines zsebkendők, kész vászon

alsó nadrágok, harisnyák, divatos nyakkendők, nadrágtartók. **Törülközők** darab és meter számra.

Több száz darab **utazó bőröndök** minden nagyságban 1 frt 50 krtól 18 frtig. — **Caucsuk köpönyök** és **caucsuk sárczipők** (caloesen) hölgyek, urak és gyermekek számára.

Nagyválaszték essőernyők, legyezők- és napernyők. — **Sétabotok:** a rimaszombati faragászati iskola készítménye 15 krtól 1 frt 20 krig. — **Kefék:** fog-, köröm-, haj- és ruhakefék. — **Fésűk:** esont, caucsuk, elefantosont és békatekenőből. — Fogvájók, nyelvtisztítók Schilkröt hajtók és kontyfésük, **divatos nyakkendők** kötöttek és kötni valók, nyakkendőtűk, kezelő gomb garnitúrák, pénztárczák, zsebkések

Valódi Clark-féle „Anker“ **géporosó czernák**, fehér, fekete és szines

számu	16—40	44—70	80—120
275 meteres orsó	11 kr.	9 kr.	8 kr.

Valódi Harlandi, Pottendorfi, Király, Schweitzerthali **kötő pamutok**, nagy választék szines kötőpamutokban felgöngyöltve. — Sewing és Tambouring **horgoló pamutok**. — Francia himező, ferezelő, kivarró és **paplan pamutok**, fehér és mosható színekben. — A legjobb gyártmányu **szövő-pamut**, 1 nagy csomag ára 4, 6, 8 és 10-es számu 2 frt 60 kr. — **Paplan gyapot** 1 kilo finom 1 frt 96 kr., legfinomabb 2 frt 40 kr. — **Fekete gépselyem** 1 db 4 gramm súlyu matring 8 kr. — Valódi Singer **varrógéptő** 1 db 4 kr. Valódi Wehler & Wilson varrógéptő 1 db 8 kr. **Maschamod drót** fekete és fehér minden számban egy orsó 8 kr.

A szépeességi kötszővészeti iparczikkek gyári raktára: különösen figyelemreméltó erős és finom fehérítettlen pamutból készített nyer színű **női harisnyák** 1 pár 20 kr., továbbá igen jó minőségű sima és esikozott harisnyák, nyári szövött czerna kesztyűk és izzadás elleni mellények hölgyek, urak és gyermekek számára, fehér szövött livre **inas kesztyűk**, **glace** és **szarvasbőr kesztyűk**, megközelíthetlen legjobb minőségben 1 pár két gombos 1 frt 10 kr., továbbá 3, 4, 6, 8 és 10 gombosak, fehér egyenruha szarvasbőr kesztyűk, kivarrótt vastagabb zergebőr uri kesztyűk párja 1 frt 50 kr. Lóhajtó kesztyű.

Hölgyek részére: Nagy választék: fehér, fekete és cremszínű nyakfodrok (rüschén) csipkék, csipke és schiffen gallérok kezelők és csipkecsokrokból csipkekendők háromszögletűek crem és fekete.

Virágok: menyasszonyi koszoruk és papirból virágcsokor-manchetták, **fátyolok:** fehér és szürke. Vállfűzők (Mider) Kalapra való fekete Agraftok sokféle fekete gyöngy kalap és ruha ékítéseket.

A most divó és kedvelt gombkötő munkájú **paszmány disz**, női ruha diszítésre, selyem, zsenilia és gyöngy, ből készítve, vitézkötés és bojtos zancok.

Nagy választék női nyakkendők, esokrok fekete és szines selyemkendőkből, nyakra és zsebbevalók.

Benedict Schroll-féle fehér Chiffonok, jó pamut vásznak, abroszok, kávé és asztalkendők, gobelin asztal- és ágyterítő garnitúrák. Kék, festő és szines perkalinok, **női divatkelmek**, fehér Cachemir, fehér és szines atlaszok, fekete terno, lüszterek, Noblesse, Faille és atlasz selyem-kelmék, fekete bársony sima és mintázott finom bellés satinok minden szinben, bellés organtin, Tarlatan, Moll, Creppelisse, Battist-Clair, butor és függönykelmek, esinvattok, czernaszövetek (uri ruháknak), **csipke függönyök** pár és meterszáma. — Gazdag választék **sirkoszorukból** 1 frittól 18 frittig darabja. **Halotti lepedők** és **szemfődelek**.

Levélpapirosok és borítékok minden betű nyomással, szines és fehérek 1 csomag 10 levélpapiros és 10 boríték 20 kr. 1 doboz 50 levélpapiros és 50 boríték, 60 kr. íróttól, fekete, vörös és arany színű pecsétviaszok.

Fekete Gallus tenta egy kilot tartalmazó üveggel 40 kr. kisebb üvegek 9 és 16 kr. ugy kaphatók lilla, alizerin copier és vörös. Kékviz eszenecza 1 üveggel 9 kr.

Mindenféle iskola szerek u. m. Irkák magyar, német, dictandó és számolásra 10 drb 7 kr. „Forgó bácsi“ irkák magyar, német és dictandó 10 drb. 9 kr. ütenyírési füzetek 1—10 számig 10 drb. 9 kr. Szépirási füzetek, magyar, német és dictandó 10 drb. 19 kr. Muzil féle rajzfüzetek $\frac{1}{2}$ centimeter sűrű és 1 centimeter ritka pontozattal 10 drb. 25 kr. Gyakorló dictandó füzetek 3 kr. 4 kr. 5 kr. darabja.

Igen jó minőségű Hartmuth fele írónok 2. számu 1 dezd. 22 kr. 1 drb. 2 kr. Szép zöld porzó 1 Kilo 4 kr.

„Flóra“ **Stearin gyertya**
1 csomag = 490 gramm = 6 és 8 db 50 kr.
1 csomag = 560 gramm = 4, 5, 6 és 8 db 56 kr.
Stearin ürgyertyák. 1 csomag = 500 gramm = 6 és 8 db 56 kr. **Paraffin** (Petroleum) gyertyák reczézett Dingler-féle 1 csomag = 450 gramm = 12 szál 32 kr. 100 csomag egyszerűre vételénél 31 és ingyen láda.

Elsőrendű valódi **amerikai kőolaj** (Petroleum) 1 liter 24 kr. Hordószámra árleengedés.

Igen jó minőségű salon és **közönséges gyufák.**

Finom gyártmányu **mosdó szappanok**, u. m. Coeos, mandola, Glycerin, Tojas-olaj, Jaszmin, Moschus, Napraforgó, növény- és homok-szappanok. — **Hajpomádé.** — Hoffmann-féle **rizskeményítő** $\frac{1}{4}$ kilos doboz 12 kr., $\frac{1}{2}$ kilos doboz 24 kr.

Mindenféle **Játékkártya** eladás.

A m. kir. **postai értékjegyek** eladása összekötve bélyegezett levelek **gyűjtőszekrényével**, a melyből naponta 3szor vitetnek el a levelek a posta hivatali szolgálta által és pedig: reggel 8 $\frac{1}{2}$ délben 11 $\frac{1}{2}$ és este 5 $\frac{1}{2}$ órakor.

M. Kir. állambélyeg eladás.

A magyar francia biztosító részvénytársaság kerületi főgynöksége.

Az eredeti Newjorki „**Singer**“-varrógépek gyári aroni eladása.

Levéli megrendelések azonnal és a lehető figyelemmel teljesíttetnek.

Teljes tisztelettel
Nagy Béla.